

14.02.2022

Asia/14

§ 135

Helsingin kaupungin palvelujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2022–2025

HEL 2022-000811 T 00 01 01

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Minja Koskelan ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Tuija Mustajärvi, suunnittelija, puhelin: 310 36229
tuija.mustajarvi(a)hel.fi
Titta Reunanen, vuorovaikutuspäällikkö, puhelin: 310 23437
titta.reunanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Helsingin kaupungin palvelujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2022-2025
- 2 Palvelujen tasa-arvosuunnitelman 2019-2021 loppuraportti
- 3 Palvelujen yhdenvertaisuussuunnitelman 2020-2021 loppuraportti
- 4 Lausunto, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunta, 13.1.2022
- 5 Lausunto, vanhusneuvosto, 21.1.2022
- 6 Lausunto, Vammaisneuvosto, 24.1.2022
- 7 Kannanotto, kaksikielisyystoimikunta, 20.1.2022
- 8 Muistio, nuorisoneuvoston kuuleminen, 19.1.2022

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää hyväksyä Helsingin kaupungin palvelujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman 2022–2025 (liite 1) ja merkitä tiedoksi palvelujen tasa-arvosuunnitelman 2019–2021 ja palvelujen yhdenvertaisuussuunnitelman 2020–2021 loppuraportit (liitteet 2 ja 3).

Esittelijän perustelut

Kaupungin toiminta sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevissa asioissa perustuu tasa-arvolakiin (laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986) ja yhdenvertaisuuslakiin (1325/2014).

Tasa-arvolaki kieltää syrjinnän sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella ja yhdenvertaisuuslaki iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tasa-arvolain mukaisesti kaupunki on sitoutunut huomioimaan sukupuolen moninaisuuden eli sen, että juridiset sukupuolet mies ja nainen eivät kata sukupuolen koko kirjoa.

Viranomaisilla on lakisääteinen velvollisuus paitsi ehkäistä syrjintää, myös aktiivisesti edistää sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta kaikessa toiminnassaan. Tasa-arvolain mukaan viranomaisten tulee edistää tasa-arvoa ”tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti”. Yhdenvertaisuuslaissa todetaan nimenomaisesti, että viranomaisella on oltava suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Kaupunkiyhteinen palvelujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma toteuttaa osaltaan lakeihin kirjattua viranomaisen edistämisen- ja suunnittelovelvoitetta kaupungin palvelujen ja toiminnan osalta.

Palvelujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2022–2025 on laadittu yhtenä kokonaisuutena aiempien kahden erillisen suunnitelman (tasa-arvosuunnitelma ja yhdenvertaisuussuunnitelma) sijaan. Suunnitelmien yhdistämisen tavoitteena on erityisesti huomioida entistä paremmin intersektionaalisuutta eli risteäviä eroja tai risteävää eriarvoisuutta sekä virtaviivaistaa seurantaa. Intersektionaalisuudella viitataan tässä siihen, että yksilön elämään ja kokemuksiin yhteiskunnassa vaikuttavat samanaikaisesti sekä sukupuoli että monet muut henkilökohtaiset ominaisuudet, kuten ikä, etninen tausta, toimintakyky ja seksuaalinen suuntautuminen, ja erilaiset ominaisuuksien risteymät altistavat esimerkiksi syrjinnälle eri tavoin.

Kaupunki on laatinut vuosille 2022–2025 erillisen henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman, jossa käsitellään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta henkilöstöpoliittisesta näkökulmasta, esimerkiksi rekrytoinnissa ja palkkauksessa.

Helsingin kaupungin toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö on ihmisoikeusperustaista eli sen keskiössä ovat kaikkien helsinkiläisten ihmisarvon kunnioittaminen ja erityisesti heikommassa asemassa olevien kaupunkilaisten oikeuksien toteutumisen edistäminen. Sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden viitekehyksessä korostuu erityi-

sesti oikeus syrjimättömyyteen. Sukupuolten tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden toteutuminen on samalla edellytys sille, että kaikki muut ihmis- ja perusoikeudet voivat toteutua kaikenlaisten helsinkiläisten arjessa ja elämässä sukupuolesta tai muista henkilökohtaisista ominaisuuksista riippumatta.

Lakisääteisten velvoitteiden lisäksi palvelujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma kytkeytyy vahvasti Helsingin kaupunkistrategiaan 2021–2025. Strategiassa linjataan, että Helsinki on sitoutunut edistämään tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja ihmisoikeuksia kaikessa toiminnassaan ja että Helsingin kehittämistä ohjataan ja arvioidaan YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden kautta. Sukupuolten tasa-arvo on yksi kestävä kehityksen tavoitteista, ja ihmisoikeusnäkökulmaa korostavalla tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöllä on tärkeä merkitys sosiaalisesti kestävä kaupunkikehityksen käytännön toteuttamisessa.

Palvelujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen

Palvelujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on laadittu Helsingin kaupungin toimialojen, kaupunginkanslian ja kuntalaispalveluja tarjoavien liikelaitosten yhteistyönä. Suunnitelmavalmistelun koordinaativastuu on ollut kaupunginkanslialla. Kukin toimiala nimesi lisäksi yhteyshenkilön, joka koordinoi toimialan sisäistä valmisteluprosessia. Suunnitelman valmistelua on käsitelty säännöllisesti kaupungin poikkihallinnollisessa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden koordinaatioryhmässä.

Kaupunginkanslia, toimialat ja liikelaitokset ovat vastanneet omien kehittämiskohteidensa ja toimenpiteidensä asettamisesta suunnitelmaan. Liikelaitokset ovat ensimmäistä kertaa mukana kaupunkiyhteisessä palveluja koskevassa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa.

Suunnitelmavalmistelun pohjana on ollut nykytilan kartoitus, joka on toteutettu vuorovaikutuksessa kaupungin työntekijöiden, asukkaiden, järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa. Alla on listattu keskeisimmät kaupunkitasoiset osallistamistoimet nykytilan kartoitusvaiheessa, joiden lisäksi kaupunginkanslian osastot, toimialat ja liikelaitokset ovat voineet hyödyntää omia kuulemisia, keskusteluja, työpajoja tai muita tiedonkeruun menetelmiä:

- Kuntalaiskyselyraportti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta ja syrjinnän ja epäasiallisen kohtelun kokemuksista kaupungin palveluissa (2021) (N=1001)
- Avoin verkkokysely kaupungin henkilöstölle tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta kaupungin palveluissa (N=290)

- Avoimet toimialakohtaiset Teams-työpajat keskeisten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuushaasteiden ja ratkaisujen pohtimiseksi (N=45)
- Kaksi kuulemistilaisuutta ja kirjalliset lausunnot järjestöiltä ja muilta sidosryhmiltä (19 kuultua tahoa, 24 kirjallista lausuntoa)
- Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston konsultaatio Helsinkiä koskeista kanteluista v. 2020

Suunnitelmavalmistelun tausta-aineistoina on huomioitu myös aiempien tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien loppuraportteja sekä kaupungin muita selvityksiä, kuten sukupuolivaikutusten arviointia ja sukupuolitietoista budjetointia koskeneen tasa-arvohankkeen (2019) kahden loppuraportin suosituksia.

Suunnitelmavalmistelua on käsitelty keväällä 2021 tasa-arvotoimikunnassa ja yhdenvertaisuustoimikunnassa sekä syksyllä 2021 jokaisessa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnan kokouksessa.

Lausunnot ja kannanotot

Suunnitelmaluonnosta on esitelty tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnan lisäksi vanhusneuvostolle (11.1.2022), vammaisneuvostolle (12.1.2022), nuorisoneuvostolle (19.1.2022) ja kaksikielisyystoimikunnalle (20.1.2022). Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunta, vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto ovat antaneet suunnitelmasta kirjallisen lausunnon ja kaksikielisyystoimikunta kannanoton. Lausunnot, kannanotto ja muistio nuorisoneuvoston kuulemisesta ovat päätöksen liitteenä.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunta toteaa lausunnossaan suunnitelmakokonaisuuden olevan hyvä ja kattava. Lausunnossa kiinnitetään erityistä huomiota terveystalouden saatavuuteen erityisryhmien osalta, lähi- ja parisuhdeväkivaltaan sekä siihen, että kuntalaisille tulee olla helposti saatavissa tieto, kuinka toimia kohdatessaan syrjintää tai epäasiallista kohtelua kaupungin palveluissa.

Vanhusneuvosto nostaa lausunnossaan esille erityisesti digitaalista yhdenvertaisuutta, eläkeikäisiä koskettavien ongelmien sukupuolisidonnaisuutta ja iän ja muiden syrjintäperusteiden risteävyyttä sekä ikään-tyneiden korkean kynnyksen syrjinnästä ilmoittamiseen.

Vammaisneuvosto pitää lausunnossaan suunnitelmaa lähtökohtaisesti hyvänä ja toteaa monien toimenpiteiden edistävän vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kaupunkilaisten yhdenvertaisuutta käyttäen palveluja. Lausunnossa nostetaan esille erityisesti vammaisten ja erityistä tukea

tarvitsevien lasten ja nuorten oikeus yhdenvertaiseen opetukseen ja esitetään lisäyksiä vammaisuutta koskevaan käsitteistöön sanastossa.

Kaksikielisyystoimikunta toivoo kannanotossaan, että suunnitelmaluonnoksessa tuotaisiin selvemmin esille haasteita ruotsinkielisten palvelujen saamisessa ja toimenpiteitä kielellisten oikeuksien turvaamiseksi.

Nuorisoneuvoston kuulemisessa esille nousseita teemoja olivat muun muassa toimenpiteiden vaikuttavuuden seuranta, epäasialliseen kohteluun puuttumattomuus julkisessa tilassa sekä mielenterveyspalveluiden ja ruotsinkielisten palveluiden heikko saatavuus. Nuorisoneuvoston mielestä nuoret tarvitsevat lisää tietoa oikeuksistaan ja siitä, mihin ilmoittaa kiusaamisesta ja syrjinnästä erityisesti tilanteissa, joissa oman koulun opettajien tai rehtorin toimintaa asiassa ei ole koettu riittäväksi.

Lausuntojen ja kuulemisten perusteella suunnitelmaluonnokseen tehtiin joitain muutoksia, kuten laajennettiin kaksikielisyysuunnitelmia koskevaa kaupunkiyhteistä toimenpidettä ja vammaisuutta koskevaa sanastoa. Lausunnoissa ja kannanotoissa oli useita huomioita, joiden osalta ei suoranaisesti esitetty konkreettisia toimenpidelisiä lisäyksiä itse suunnitelmaan, vaan niitä toivotaan huomioitavan toimenpiteiden toteuttamisvaiheessa. Lausunnot ja kannanotot on välitetty toimialoille ja liikelaitoksille, jotta niitä voidaan huomioida tarkemmissa toimenpiteiden toteuttamissuunnitelmissa, jotka kanslia, toimialat ja liikelaitokset laativat suunnitelman toteuttamiskaudelle 2022–2025.

Kuulemisten yhteydessä keskusteltiin paljon myös palvelujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman suhteesta muihin kaupungin suunnitelmiin, ohjelmiin ja linjauksiin. Kaupungin pyrkimyksenä on välttää päällekkäisyyttä eri suunnitelmien, ohjelmien ja linjausten välillä. Suunnitelman tekstiosioissa on pyritty selventämään näitä yhtymäpintoja. Lisäksi toimielinten esille nostamia asioita on viety tiedoksi muihin valmisteluprosesseihin siltä osin kuin niitä on katsottu voitavan huomioida paremmin hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen suunnitelmakokonaisuuden ja siihen liittyvien muiden keskeisten suunnitelmien ja ohjelmien yhteydessä.

Suunnitelman toimenpiteet ja seuranta

Suunnitelmaan on kirjattu yhteensä 56 kehittämiskohdetta ja 93 niihin liittyvää toimenpidettä

Toimenpidekokonaisuus kytkeytyy neljään ohjaavaan periaatteeseen, jotka ovat intersektionaalisuus, normitietoisuus, osallisuus ja saavutettavuus. Nämä periaatteet pyrkivät tavoittamaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen keskeisiä ulottuvuuksia. Ne tunnistettiin keskeisiksi ihmisoikeuksien ankkuroimisessa kaupungin rakenteisiin ja

toimintakulttuuriin jo palveluiden yhdenvertaisuussuunnitelmassa 2020–2021, jolle vuosien 2022–2025 suunnitelma luo jatkumoa.

Toimenpiteissä on pyritty huomiomaan erityisesti niitä asioita, jotka nousivat yleisimmin esille nykytilan kartoituksessa, kuten henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusosaamisen vahvistaminen koulutuksilla, monikielinen ja selkokielinen viestintä, palveluiden saavutettavuus digiosaamisesta riippumatta sekä häirintään ja syrjintään puuttuminen kaupungin palveluissa ja julkisissa tiloissa.

Suunnitelmalla pyritään vahvistamaan intersektionaalista ja kokonaisvaltaista tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen otetta kaupungin palveluissa, minkä vuoksi suurin osa suunnitelman toimenpiteistä ei kohdistu yksittäiseen väestö- tai vähemmistöryhmään vaan hyödyttää laaja-alaisesti useita eri ryhmiä. On myös tärkeä huomioida, että palvelujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma yksinään ei anna kattavaa kuvaa kaikista kaupungin toimista tällä saralla, vaan sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen näkökulma linkittyy vahvasti myös moniin muihin kaupungin ohjelmiin, suunnitelmiin, linjauksiin ja rakenteisiin (esim. hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen rakenne ja suunnitelma, kaksikielisyysuunnitelmat, esteettömyyslinjaukset ja kotouttamishjelma).

Toimenpiteiden toteutumisesta vastaavat yhdessä kaupunginkanslia, toimialat ja liikelaitokset, jotka valmistelevat omat tarkemmat toimenpiteiden toteuttamissuunnitelmansa kaupunkiyhteisen suunnitelman pohjalta. Toimenpiteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan sekä organisaatiokohtaisesti kanslian, toimialojen ja liikelaitosten johtoryhmissä että kaupunkiyhteisesti. Kaupunkiyhteisen suunnitelman toteutumisen väliraportti tuodaan kaupunginhallitukselle kauden puolivälissä ja loppuraportti suunnitelmakauden päätyttyä. Suunnitelma on voimassa siihen asti, että seuraava päivitetty suunnitelma hyväksytään kaupunginhallituksessa.

Suunnitelmasta viestitään aktiivisesti kaupungin sisällä sekä ulkoisesti kaupunkilaisille ja eri sidosryhmille. Palvelujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2022–2025 julkaistaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi kaupungin verkkosivuilla.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Tuija Mustajärvi, suunnittelija, puhelin: 310 36229
tuija.mustajarvi(a)hel.fi
Titta Reunanen, vuorovaikutuspäällikkö, puhelin: 310 23437
titta.reunanen(a)hel.fi

14.02.2022

Asia/14

Liitteet

- 1 Helsingin kaupungin palvelujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2022-2025
- 2 Palvelujen tasa-arvosuunnitelman 2019-2021 loppuraportti
- 3 Palvelujen yhdenvertaisuussuunnitelman 2020-2021 loppuraportti
- 4 Lausunto, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunta, 13.1.2022
- 5 Lausunto, vanhusneuvosto, 21.1.2022
- 6 Lausunto, Vammaisneuvosto, 24.1.2022
- 7 Kannanotto, kaksikielisyystoimikunta, 20.1.2022
- 8 Muistio, nuorisoneuvoston kuuleminen, 19.1.2022

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Toimielimet

Otteen liitteet

Esitysteksti

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Toimialat

Liikelaitokset